

POSTANOWIENIE

Dnia 25 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa S. z siedzibą w Austrii
przeciwko Miastu W.

o zapłatę

oraz z powództwa wzajemnego Miasta W.

przeciwko S. z siedzibą w Austrii

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 października 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda (pozwanego wzajemnego)

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 25 kwietnia 2018 r., sygn. akt VI AGa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) zasądza od S. z siedzibą w Austrii na rzecz Miasta W.
koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 12500 (dwanaście
tysięcy pięćset) zł.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda- pozwanego wzajemnie S. z siedzibą w Austrii (dalej S.) od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 25 kwietnia 2018 r. oddalającego jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 8 sierpnia 2013 r., którym Sąd ten oddalił powództwo S. przeciwko m. W. o

zasądzenie kwoty 3 990 316,99 euro oraz zasądził od S. na rzecz m. W. kwotę 4 578 782,90 euro z tytułu kary umownej, należy podnieść, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolę „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany przytoczył przyczyny kasacyjne wskazane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Istotne zagadnienie prawne dotyczy relacji między art. 5 k.c. i art. 484 § 2 k.c. oraz tego, czy w sprawie o zapłatę kary umownej, obowiązujące w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych, reguły prekluzji materiału procesowego, należy stosować także do zgłoszenia przez dłużnika żądania miarkowania kary umownej (art. 484 § 2 k.c.).

W nawiązaniu do tej przyczyny kasacyjnej należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie

w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność preferowanego przez siebie sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania postawionego problemu prawnego przez Sąd drugiej instancji w sposób rzutuujący na wynik sprawy.

Problemy prawne przedstawione przez pozwanego nie stanowią tego rodzaju zagadnień; są bowiem przedmiotem licznych orzeczeń Sądu Najwyższego, przytoczonych zresztą w skardze kasacyjnej, ich wyjaśnienie nie ma ponadto pierwszoplanowego znaczenia, albowiem wieloletni spór między stronami dotyczący kwestii przysługiwania m. W. kary umownej w kwocie 15 457 906 euro, którego odzwierciedleniem jest także obszerna skarga kasacyjna Strabag koncentrował się wokół prawidłowości oceny dowodów przeprowadzonej przez Sądy *meriti*, (zwłaszcza dowodów z opinii biegłych), miarodajności poczynionych na ich podstawie ustaleń faktycznych oraz prawidłowości dokonanej przez Sądy *meriti* wykładni oświadczeń woli zawartych w łączącej strony umowie z dnia 18 marca 1997 r., na podstawie której S. nabył od M.W. udziały w spółce z o.o. „H. ” i zobowiązał się do określonych realizacji określonych inwestycji w określonym czasie pod rygorem kar umownych. Postępowanie w niniejszej sprawie, zapoczątkowane pozwem S. wniesionym w dniu 13 grudnia 2004 r. o zasądzenie kwoty 10 902 017,78 euro tytułem zwrotu bezpodstawnie pobranej, zdaniem powoda, przez M.W., kary umownej w powyższej kwocie z gwarancji bankowej wystawionej na zlecenie powoda, toczyło się w trybie postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych. Przedmiotowa umowa została zawarta przez dwa podmioty dysponujące znacznym potencjałem ekonomicznym i profesjonalną obsługą prawną, tak przy negocjowaniu i zawarciu przedmiotowej umowy, jak i przy jej realizacji. W odpowiedzi na pozew wzajemny, w którym pozwany - powód wzajemny m. W. domagała się zasądzenia od S. kwoty 4 578 782,90 euro z tytułu pozostałej (ponad już zaspokojoną z gwarancji bankowej) części kary umownej, powód – pozwany wzajemny S. wniósł o oddalenie tego powództwa jako nieusprawiedliwionego co do zasady ze względu na wskazywane przez Strabag fakty, świadczące o braku podstaw do naliczenia kary umownej oraz ze względu na

przedstawioną przez S. wykładnię postanowień łączącej strony umowy, zastrzegających kary umowne. S. nie zawarł zatem w tej odpowiedzi na pozew, wbrew obowiązującemu wówczas art. 479¹⁴ § 2 k.p.c., zarzutów dotyczących wysokości kary umownej, ani też wniosku, sformułowanego choćby z ostrożności procesowej, o zmiarkowanie tej kary przez Sąd orzekający na podstawie art. 484 § 2 k.c. Tymczasem z orzecznictwa Sądu Najwyższego już wtedy wynikało, że podstawę do miarkowania kary umownej stanowi żądanie zgłoszone przez dłużnika, zwłaszcza zastępowanego przez zawodowego pełnomocnika procesowego, w formie zarzutu, obejmującego wniosek pozwanego o obniżenie kary umownej z powołaniem się na ustawowe przesłanki jej miarkowania wskazane w art. 484 § 2 k.c. i zgłoszonego w odpowiedzi na pozew w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych z zachowaniem rygorów prekluzyjnych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2003 r., II CKN 240/01, niepubl., z dnia 23 marca 2006 r., IV CSK 89/05, nie publ., z dnia 19 stycznia 2005 roku, I CK 410/04, OSNC 2006, nr 1, poz. 7 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2004 r., III CZP 115/03, OSNC 2005, nr 5, poz. 77). Trzeba zaakcentować, że w obowiązującym wówczas postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych prekluzja materiału procesowego służyła realizacji szczególnie istotnego w sprawach gospodarczych postulatu sprawności i szybkości postępowania, koncentracji materiału dowodowego oraz wzmocnienia zasady kontradiktoryjności. Tymczasem skarżący sformułował wniosek o zmiarkowanie kary umownej dopiero w piśmie procesowym z dnia 23 czerwca 2014 r. (k. 2436 akt/tom 13), stanowiącym uzupełnienie własnej apelacji wniesionej od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 8 sierpnia 2013 r. Wyrażone zatem w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku z dnia 25 kwietnia 2018 r. stanowisko Sądu Apelacyjnego, że żądanie to było spóźnione trudno uznać za wadliwe. Nie stanowi także istotnego zagadnienia prawnego kwestia relacji między art. 5 k.c. i art. 484 § 2 k.c. wobec odniesienia się do tej kwestii w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2002 r., I CKN 1567/99, OSNC 2003, nr 7-8, poz. 109 oraz z dnia 26 października 2016 r., III CSK 312/15, nie publ.). Pierwsza przyczyna kasacyjna nie została zatem wykazana.

We wniosku o przyjęcie skargi skarżący powołał się także na potrzebę wykładni art. 484 § 2 k.c. jako przepisu budzącego, w jego ocenie, poważne wątpliwości i wywołującego rozbieżności w orzecznictwie, których źródłem jest kwestia, czy zgłoszone w toku sprawy twierdzenia dłużnika o merytorycznej bezzasadności kary umownej i żądaniu oddalenia powództwo o zasądzenie kary umownej, zawierają w sposób dorozumiany żądanie dłużnika miarkowania kary umownej, czy też jest konieczne sformułowanie przez dłużnika wyraźnego wniosku o obniżenie kary umownej. Przez wskazaną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., rozbieżność należy rozumieć brak zgodności rozstrzygnięć w sprawach o takich samych lub bardzo podobnych stanach faktycznych, w których mają zastosowanie te same przepisy, wykładane lub stosowane w sposób prowadzący do odmiennych – zróżnicowanych albo sprzecznych – orzeczeń albo decyzji procesowych. Nie może być mowy o rozbieżności w orzecznictwie w sytuacji, w której w pewnym okresie stosowania jakiegoś przepisu przez sądy, a zwłaszcza przez Sąd Najwyższy, doszło do rozchwiania wykładni albo wyraźnych różnic jurysdykcyjnych poświadczonych odmiennymi rozstrzygnięciami, jednak następnie – po wyjaśnieniu występujących kontrowersji i uzgodnieniu stanowisk – ugruntowany został pogląd, który uzyskał przewagę i ukształtował wykładnię oraz oparte na niej orzecznictwo, niewykazujące już później odchyłeń (por. uzasadnienie postanowienia składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2014 r., III CZP 2/14, OSNC 2014, nr 12, poz. 124). Powoływanie się na rozbieżność w orzecznictwie sądów jako przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest zatem skuteczne, jeśli dotyczy rozbieżności, która została już usunięta przez ukształtowanie się wyraźnej, umocnionej i stabilnej linii orzeczniczej, co ma miejsce w odniesieniu do przedstawionego wyżej zagadnienia. Stosownie bowiem do ugruntowanej w orzecznictwie stanowiska, żądanie oddalenia roszczenia o zapłatę kary umownej i żądanie jej miarkowania są odmienne i nie mogą być utożsamiane; dłużnik powinien wyraźnie sformułować wniosek o zmiarkowanie kary umownej z przywołaniem okoliczności uzasadniających to żądanie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2003 r., II CKN 240/01, niepubl., z dnia 23 marca 2006 r., IV CSK 89/05, nie publ., dnia 6 lutego 2008 r., II CSK 421/07, niepubl., z dnia 16 kwietnia 2010 r., IV CSK 494/09, nie publ., z dnia 8 marca 2013 r., III CSK

193/12, nie publ, z dnia 23 lipca 2014 r., V CSK 503/13, nie publ., z dnia 12 lutego 2015 r., IV CSK 276/14, nie publ., z dnia 26 października 2016, III CSK 312/15, nie publ., z dnia 23 czerwca 2017 r., I CSK 625/16, nie publ. oraz z dnia 28 lutego 2019 r., I PK 257/17, BSN-IPiUS.2019/3-4/44). Oznacza to niewykazanie przez skarżącego przyczyny kasacyjnej uzasadniającej wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego znajduje oparcie w art. 98, 99, 108 i 398²¹ k.p.c.

as]

aj